

De Philonische geheime leer, of De kabbala van Philo van Alexandrië, auteur: Henk Spierenburg, uitgave: Ankh-Hermes, uitgebreide bibliografie en index, 167 blz., f29,75.

Vorige maand is bij Ankh-Hermes een nieuw boek verschenen in de LOGOS-reeks, daarin verschijnen populair-wetenschappelijke boeken op religieus-filosofisch terrein met een duidelijke relatie naar de wortels van de westerse cultuur. Auteur is ons lid, Henk Spierenburg. Het is inmiddels zijn dertiende boek. Tot 1998 verschenen in de V.S. van zijn hand zeven boeken. Vanaf 1998 publiceert hij in het Nederlands taalgebied via Ankh-Hermes en onze eigen uitgeverij (Subba Row). Henk Spierenburg studeerde wiskunde en theologie en bestudeerde diverse talen waaronder Sanskriet. Zijn nieuwste boek is getiteld *De Philonische geheime leer*, met als ondertitel *De kabbala van Philo*

van Alexandrië. Hij stelde zich tot taak om, gegeven alle werken van Philo, te bewijzen dat Philo de kabbalistische boom kende. Zijn bewijsvoering is een aaneenrijging van teksten uit de werken van Philo. In veel boeken over oude vervlogen tijden wordt te vaak gewerkt met veronderstellingen, inlegkunde en duimzuigerij en op die manier wordt toegewerkt naar een 'geconstrueerd' bewijs dat de juistheid van de gedachten van de schrijver moet bewijzen. Niet alzo bij Henk Spierenburg, daar is de wiskundige en talenkenner aan het woord, geen veronderstellingen, geen omhaal van woorden, de theoloog komt niet aan bod. Met wiskundige precisie worden net zo lang teksten aangedragen tot het bewijs geleverd is. Maar beslist niet meer dan strikt noodzakelijk is, in de beperking toont zich ook hier de meester. Na lezing heb je niet het idee van 'zo zou het kunnen zijn', nee, integendeel, 'zo is het', het bewijs is keihard geleverd en zou nog met vele aanhalingen verder gestaafd kunnen worden.

Bij deze soberheid miste ik wel eens een stukje verbindende tekst, een korte samenvatting of conclusie ter verduidelijking voor de overgang naar een volgende fase in de bewijsvoering. Philo Judaeus of Philo van Alexandrië leefde omstreeks het begin van onze jaartelling en heeft als filosoof veel boeken geschreven. Over hem is nog veel meer geschreven. Maar de benadering in dit boek is uniek. Aangevoerd wordt dat de kabbalistische boom, die tot nu toe aan het eind van de Middel-

eeuwen geplaatst werd, reeds bij Philo bekend moet zijn geweest. Eigenlijk is dat niet zo vreemd, want Philo zegt van zichzelf: 'Ikzelf ben door Mozes, de geliefde van God, in de hogere mysteriën ingewijd'. En '...plotseling kwamen er gedachten bij mij binnenstromen, ideeën werden mij op een onzichtbare manier getoond, waarbij ik, onder de invloed van iets goddelijks totaal begeesterd was. Ik wist niets meer van de plaats waar ik was, de omstanders waren verdwenen, noch was ik mij van mijzelf bewust...' Philo was van mening dat in de *Septuagint* (de Griekse vertaling van het *Oude Testament*) achter de letterlijke tekst geheimen zijn te vinden die via de allegorische methode ontsluit kunnen worden, doch 'alleen door hen wier ogen geopend zijn'. Hoe dit werkt wordt duidelijk gemaakt door te laten zien welke symboliek verborgen ligt in de beschrijving van de 'ark van het verbond', het 'kleed van de hogepriester', 'de twaalf patriarchen en de ziel' en 'de patriarchen als tekens van de dierenriem'. Inderdaad wordt duidelijk gemaakt dat hierin een schitterende symboliek verborgen ligt.

Dan volgt het optuigen van de kabbalistische boom, van boven naar beneden, met beschouwingen over: De Godheid (met de aspecten van Ruimte, Beweging en Duur), God, Sofia-Logos, Theos, Kurios, Nous (Hoger Denkvermogen), Logismos, nous (denkvermogen), de onstoffelijke wereld met o.a. zijn hogere en lagere engelen, de structuur van het universum,

Boek & periodiek

enz. Uitvoerig wordt eveneens ingegaan op de structuur van de menselijke ziel, de oorsprong, werking en bestemming van de ziel en over de betrekkelijkheid van de verworven kennis tot stand gekomen door middel van onze zintuigen en de nous, over trance, over profetie en profeten. Bijzonder interessant zijn ook de aanhalingen uit oude rabbijnse geschriften waaruit blijkt dat de wortels van de latere kabbala ook daar reeds te vinden zijn. Toch zijn in het werk van Philo geen verwijzingen te vinden naar uitspraken van rabbijnen die leefden voor en tijdens zijn leven. Het is de schrijver dan ook niet gelukt te ontdekken uit welke bronnen Philo heeft geput. Toch acht hij het bewijs geleverd dat Philo, bewust of onbewust, het schema van de kabbalistische boom in zijn werk hanteerde. Aan het eind van het boek wordt een relatie gelegd tussen de menselijke beginselen bij Philo en in de Advaita Vedanta. Moet het ons verwonderen dat ook hier sprake is van een grote mate van overeenstemming? Moet een ingewijde als Philo niet altijd uitkomen bij de Aloude Wijsheid die ons bij de dageraad der mensheid geschonken is? Zijn diepzinnige gedachten zijn dan ook zeer aansprekend voor

bestudeerders van de theosofie en in het bijzonder voor de bestudeerders van de kabbala. Voor het geval we ons bij dit alles prettig en heerlijk thuis mochten voelen worden we door H.P. Blavatsky bruusk wakker geschud en weer aan het denken gezet, want in *De Geheime Leer* III, blz.54, stelt zij: 'Doch de "goddelijke uitspraken" zijn tot dusverre nooit door oningewijden begrepen. Philo Judaeus, die niet ingewijd was, poogde haar geheime betekenis aan te geven en – faalde'. Boeiend en frustrerend als dit ook zou slaan op Philo's gedachten die in dit boek naar voren zijn gebracht. Maar zou Philo niet altijd moeten falen in de ogen van HPB? Want als hij een ingewijde is mag hij niet spreken i.v.m. zijn geheimhoudingsplicht en als hij niet-ingewijd is kan hij niet spreken omdat hem de kennis ontbreekt. Om hier wat meer zicht op te krijgen zou het interessant kunnen zijn te onderzoeken in hoeverre *De Philonische geheime leer* overeenstemt met *De Geheime Leer* van H.P. Blavatsky. Wellicht kan de auteur als reactie op deze boekbespreking daar bij gelegenheid iets meer over zeggen.

Han van Doornen

CD-rom index van theosofische tijdschriften

De Campbell Theosophical Research Library heeft onlangs een cd-rom uitgebracht met daarop een schat aan informatie met betrekking tot een groot aantal internationaal uitgegeven theosofische tijdschriften. Van een zeer groot aantal tijdschriften zoals *The Theosophist*, *Theosophical Review*, *Lucifer* etc... zijn complete indexen van alle artikelen opgenomen. De makers zijn bezig om de index verder uit te breiden. Onder andere willen ze graag de complete index van *Theosofia* en andere Nederlandse tijdschriften digitaal aangeleverd krijgen. Met dit werk is al eens begonnen maar het is nog lang niet klaar (een leuk project voor iemand die houdt van data invoeren).

De cd-rom kan voor 5\$ verkregen worden bij The Campbell Theosophical Research Library 484 Kent street Sydney NSW 2000 Australia email: op internet te vinden onder: www.austheos.org.au/campbell.htm

Gods gedachte schept heelallen;
uw gedachte schept uzelf.

Annie Besant